

20 19.12.04 Nr. 21-1303
Vyr. interesantų aptarnavimo specialistė
Laima Gudienė

Panevėžio miesto savivaldybės Merui RYČIUI MYKOLUI RAČKAUSKUI

Panevėžio miesto SAVIVALDYBĖS TARYBAI

Panevėžio miesto savivaldybės tarybos Kultūros komiteto Pirmininkei

VITALIJAI VASILIAUSKAITEI

PRAŠYMAS

dėl ELŽBIETOS JODINSKAITĖS vardo suteikimo Panevėžio miesto viešajai bibliotekai

2019-11-29
Panevėžys

Perskaičius žurnalistės Ingos Kontrimavičiūtės straipsnį „Bevardė biblioteka laukia krikštyną“ laikraštyje „Sekundė“, labai nustebome, kad paskelbtoje apklausoje dėl Panevėžio viešosios bibliotekos vardo suteikimo, buvo siūloma rinktis iš kelių Panevėžio kultūrai nusipelnusių asmenybių: rašytojo, pedagogo Motiejaus Lukšio, poetės Elenos Mezginaitės, kunigo, rašytojo Julijono Lindės-Dobilo, vaikų rašytojo Mato Grigonio, buvusio „Panevėžio balso“ redaktoriaus, rašytojo Konstantino Jasiukaičio, tačiau iškilios asmenybės Panevėžio bibliotekos įkūrėjos, filantropės, visuomenės veikėjos, draudžiamos lietuviškos spaudos platintojos Elžbietos Jodinskaitės (1877-1951) nebuvo.

Vilniaus universiteto doc. dr. Genovaitės Raguotienės pranešime „Elžbieta Jodinskaitė: knygos ir labdaros žmogus“ yra papildyta, patikslinta Elžbietos Jodinskaitės biografija, jos bibliotekinė ir labdaringa veikla.

Elžbieta Jodinskaitė gimė Švobiškio (Pasvalio raj.) lietuvių dvarininkų Baltramiejaus ir Elžbietos Jasinskaitės Jodinskų šeimoje. Baigusi Švobiškio pradžios mokyklą toliau mokėsi Mintaujoje (dabar Jelgava) privačioje Aukštesniojoje mergaičių šešių klasių mokykloje ir ją baigė. Gyvendama Mintaujoje bendravo su Jono Jablonskio šeima, Jablonskio žmona Konstancija Sketerytė buvo Elžbietos giminaitė. O Jablonskių namai Mintaujoje buvo lietuvybės centras. Čia Elžbietą Jodinskaitę supo demokratiška aplinka, ji susipažino su tautinio atgimimo žmonėmis, caro draudžiama lietuviška spauda, slaptąja jos platinimo veikla, dėl kurios buvo net areštuota.

Panevėžyje E. Jodinskaitės veikla žinoma nuo 1921 m., kai spalio mėnesį buvo išrinkta meno ir kultūros draugijos „Aidas“ bibliotekininke. Nuo 1921 m. gruodžio 1 d. paskirta dirbti Valstybinio centrinio knygyno (bibliotekos) sistemoje – jai patikėta įsteigti tos bibliotekos Panevėžio skyrių. Pačios E. Jodinskaitės teigimu, ši biblioteka pradėjo veikti nuo 1922 metų sausio 10 dienos.

Bibliotekininkystės srityje E. Jodinskaitė buvo savamokslė, tačiau, dirbdama Valstybinio centrinio knygyno (VCK) Panevėžio bibliotekoje, ji lankė Kauno bibliotekas, domėjosi įvairiais jų praktikos dalykais, dalyvavo Pabaltijo bibliotekininkų kongresuose (1935, 1938 m.). Kaupiant bibliotekoje kitų šalių leidinius jai padėjo ir geras keturių (kai kuriuose šaltiniuose net šešių) užsienio kalbų mokėjimas. Jos pastangų kreipiantis į miesto Savivaldybę dėka, biblioteka 1932 metais persikėlė į geras patalpas Respublikos g. 16, vėliau į dar geresnes – Respublikos g. 14. .

E. Jodinskaitės įkurta ir vadovaujama Panevėžio biblioteka buvo viena seniausių ir geriausių viešųjų bibliotekų tarpukario Lietuvoje. Ji padėjo augti Panevėžio inteligentijai. Dar 1924 metais tikrinant VCK aštuonis skyrius, pripažinta, kad bibliotekinio darbo požiūriu geriausiai tvarkoma Panevėžio biblioteka. Neatsitiktinai E. Jodinskaitė – viena iš pirmųjų provincijos bibliotekininkių jau 1931 metais priimta į Lietuvos bibliotekininkų draugiją (LBD). Tais pačiais metais ji išrenkama į LBD laikinąją revizijos komisiją. Į tokią komisiją ji perrinkta ir 1933-1934 metais, šį kartą jau pirmininkės pareigoms. 1938 metais Lietuvos valstybės 20- mėsio proga Švietimo ministerijos Kultūros departamentui apdovanojimams buvo pristatyti 28 bibliotekininkai. Iš jų Vytauto Didžiojo ordinui gauti buvo atrinkta tik Elžbieta Jodinskaitė. Dirbdama bibliotekoje, E. Jodinskaitė dar dėstė Julijono Lindės-Dobilo vadovaujamoje Panevėžio valstybinėje gimnazijoje, buvo aktyvi Šaulių organizacijos narė, užsiėmė labdaringa veikla. Kartu su Gabriele Petkevičaitė-Bite aktyviai darbavosi moksleivių ir kultūros darbuotojų šalpos draugijoje „Žiburėlis“, globojo besimokantį, užsienyje besitobulinantį ir pirmuosius darbus Panevėžyje kuriantį skulptorių Bernardą Bučą.

Įvykus pirmai sovietinei okupacijai, Elžbieta Jodinskaitė, kaip tai valdžiai nepatikimas asmuo, buvo kritikuota 1941 metais Lietuvos komunistų partijos suvažiavime ir atleista iš bibliotekos vedėjos pareigų. Į biblioteką grįžo valdant vokiečiams, o nuo 1944 m. vėl dirbo bibliotekos vedėja iki išleidimo į pensiją 1947 m. Mirė 1951 m. Palaidota Panevėžio katedros Kristaus Karaliaus kapinėse greta G. Petkevičaitės-Bitės ir J. Lindės-Dobilo. Kapą puošia Bibliotekos darbuotojų iniciatyva pastatytas skulptoriaus Alfrido Pajuodžio sukurtas paminklas.

Elžbieta Jodinskaitė Panevėžio bibliotekai su pertrauka vadovavo 22 metus. „Darbšti, atsidavusi, nesavanaudiška ilgametė bibliotekininkės – knygos ir labdaros žmogaus – veikla pelnė jai dabarties atminimą.“- taip baigė savo pranešimą doc. dr. G. Raguotienė. Deja, nuo sovietmečio metų pritildytas šios asmenybės atminimas tarsi dar tęsiasi.

1989 metais rugsėjo 21 d. LTSR kultūros ministerijos įsakymu Nr. 386 Panevėžio miesto bibliotekai buvo suteiktas rašytojos, publicistės, visuomenės ir politinės veikėjos Gabrielės Petkevičaitės – Bitės vardas, ji tapo respublikinio pavaldumo Panevėžio apskrities biblioteka.

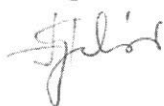
Taigi dabar, renkant pavadinimą, nors ir vėliau įkurtai, bet Panevėžio miesto bibliotekai, siūlome neužmiršti mūsų bibliotekos šaknų - šio miesto bibliotekos kūrėjos, jos ilgametės vedėjos, laikmečio šviesuolės Elžbietos Jodinskaitės ir, įamžinant mūsų miesto bibliotekininkystės istoriją, pavadinti šią biblioteką jos vardu.

Pritariame Panevėžio miesto savivaldybės paveldo specialisto B. Pučkio minčiai : „ Jei iš vienos bibliotekos išaugo dvi- apskrities ir miesto, būtų garbinga pastarąją pavadinti įkūrėjos vardu“.

Priedai – kopijos dalies rašytinių atsiliepimų apie E. Jodinskaitę:

1. V U doc. Dr. Genovaitė Raguotienė. Elžbieta Jodinskaitė: knygos ir labdaros žmogus.
Panevėžio krašto spauda, leidyba ir sklaida. Sud. G. Astrauskienė, 2001, 51 – 57 p. 4 lapai
2. Pranė Brazauskaitė-Kalpokienė. Atsiminimai apie Elžbietą Jodinskaitę. Rankraštis 1 lapas
3. Almonė Marcinkevičiūtė-Bernadišienė, Atsiminimai apie Elžbietą Jodinskaitę.
Tarpukario Panevėžys ir panevėžiečiai amžininkų akimis. Sud. R. Klimavičius.
2019, 8 – 13 p. 5 lapai
4. Augustinas Bernadišius. Prisiminimai apie mokymąsi Panevėžio gimnazijoje ir Elžbietą Jodinskaitę. *Tarpukario Panevėžys ir panevėžiečiai amžininkų akimis.*
Sud. R. Klimavičius, 2019, 22 – 25 p. 3 lapai

Panevėžio kraštiečių klubo „Tėviškė“ pirmininkė

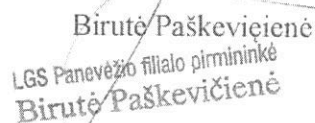

Henrika Čiplienė

Smėlynės g. 57 – 77, Panevėžys,

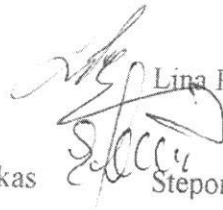
Tel. 8687 83744

Lietuvos gydytojų sąjungos Panevėžio filialo pirmininkė

Birutė Paškevičienė
LGS Panevėžio filialo pirmininkė
Birutė Paškevičienė

Lietuvos gydytojų sąjungos Panevėžio filialo narė

Lina Pališaitienė

Lietuvos K. Donelaičio Panevėžio skyriaus pirmininkas

Steponas Kubeckas

Lietuvos moterų lygos Panevėžio skyriaus pirmininkė

Bronė Slapšienė

Lietuvos moterų lygos Panevėžio skyriaus narė

Liudvika Knizikevičienė

Panevėžio žemaičių klubo narė

Salomėja Masiliūnienė